

YTTRANDE
Dnr Ku2016/00181/D
Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 13 juni 2016

EU på hemmaplan (SOU 2016:10)

Sammanfattande synpunkter

Svensk biblioteksförning ställer sig i huvudsak bakom utredningens bedömningar om behovet av att öka kunskapsnivån, möjligheten till information samt delaktigheten i Sverige när det gäller den politiska beslutsprocessen inom EU. Det är mycket angeläget att såväl enskilda och organisationer ges förbättrade möjligheter till löpande insyn och möjligheter att påverka regeringens och riksdagens arbete med lagstiftning på EU-nivå.

Svensk biblioteksförning vill särskilt framhålla att:

- Möjligheterna till inflytande och delaktighet i pågående lagstiftningsprocesser inom EU behöver utvecklas. Vi bedömer att utredningens förslag i dessa avseenden skulle innebära en klar förbättring.
- Kunskapsnivån om EU behöver höjas vilket förutsätter förändringar i grund- och gymnasieskolans styrdokument. Vi stöder därför utredningens förslag i detta avseende.
- Regeringen och myndigheters information om löpande lagstiftningsarbete behöver stärkas. Vi stöder därför utredningens förslag på detta område.
- Vi delar utredningens bedömning att utredningens förslag i sin helhet ligger i linje med regeringens demokratipolitik och skulle öka engagemanget och delaktigheten även mellan valen.

Allmänt

Ett vitalt demokratiskt samhälle förutsätter fri tillgång till information, ett fritt meningsutbyte, välinformerade medborgare, transparens i beslutsfattandet och reella möjligheter att påverka politiska beslut för såväl enskilda som organisationer. Att bidra till det demokratiska samhällets utveckling genom kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning är en kärnuppgift för biblioteken och för de värderingar som Svensk biblioteksförning står för.

Sverige är sedan 1995 medlemmar av EU. Trots över 20 års medlemskap betraktas EU som en separat fråga inom stora centrala delar av det svenska samhällslivet, såsom utbildning, beslutsprocesser och journalistik, vilket utredningen tydligt visar. Sveriges medlemskap i EU

genomsyrar en stor del av vår lagstiftning, myndigheters arbete samt regionalt och lokalt beslutsfattande. Det finns uppgifter på att minst en fjärdedel av nya lagar och förordningar hänvisar till EU-lagstiftning. Sveriges Kommuner och Landsting beräknar att 60 procent av ärenden som behandlas i kommunfullmäktigesammanträden påverkas av EU, direkt eller indirekt. Mot bakgrund av detta är den låga kunskapsnivån om, och det stora ointresset för, EU-frågor, framför allt bland unga, som problematiskt. Svensk biblioteks förening stöder därför utredningens förslag avseende utbildningsområdet.

Svensk biblioteks förening är med sitt aktiva arbete i organisationer som EBLIDA och LIBER företrädare på den europeiska arenan och kan därigenom dra nytta av dessa organisationers kunskap och erfarenhet i frågor som upphovsrätt och tillgängliggörande av vetenskapliga resultat, så kallad Open Access, två frågor som är aktuella på EU-området. Många andra organisationer arbetar på liknande sätt, för att på så sätt stärka sina möjligheter till inflytande i för dem viktiga frågor. Detta är dock inte möjligt för alla intresseorganisationer, och framför allt inte för enskilda. Det skapar en ojämlikhet i möjligheterna till insyn och delaktighet i det politiska beslutsfattandet.

EU-medlemskapets förskjutning av makt till förmån för regeringen bör kompenseras med åtgärder som leder till ökad insyn och påverkansmöjligheter. Frågor som är under beredning inom EU bör regeringen löpande förankra och inhämta synpunkter på, framför allt betydligt tidigare i processen. Detta skulle förbättra möjligheterna till delaktighet, insyn och påverkansmöjligheter för enskilda och organisationer. Det skulle med all säkerhet också förbättra kvaliteten på lagstiftningen om fler åsikter och erfarenheter skulle ges möjlighet att komma till tals innan beslut fattas. Kunskapsnivån och förståelsen för lagstiftningsprocessen inom EU skulle också öka vilket torde bidra till en mer vital samhällsdebatt. Mot bakgrund av detta stöder Svensk biblioteks förening förslagen avseende bättre insyn, delaktighet och inflytande.

Behovet av korrekt och saklig samhällsinformation är nödvändig för att människor ska kunna bilda sig en välgrundad uppfattning och delta fullt ut i samhällslivet. Detta gäller inte minst EU-frågor där kunskaperna är sämre och intresset lägre. Här spelar landets folkbibliotek en viktig roll för att säkerställa allas tillgång till information, på olika språk och i tillgängliga format. Biblioteken används också i allt högre grad som en arena för aktiviteter även för samhällsfrågor. De står redo att axla ett större ansvar för att arbeta för fri tillgång till information och ett fritt meningsutbyte i enlighet med bibliotekslagen, förutsatt att bibliotekshuvudmännen tar sitt ansvar för finansiering och bemanning.

Svensk biblioteks förening delar utredningens bedömning att regeringen har en särställning när det gäller informationsansvar om pågående lagstiftningsarbete inom EU. Vi delar också bedömningen att myndigheterna mer utförligt bör informera om EU-relaterade frågor inom sina respektive områden. Vi ställer oss därför bakom utredningens förslag i dessa avsnitt.

I detta ärende har Svensk biblioteks förenings styrelse beslutat. Björn Orring har varit föredragande.